UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Proditio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Dira parens Modea ſuos ſæuiſſima natos
Perdidit: & ſperas parcat vt illa tuis?

¶ FABVLA.

Piſcatores & Teſtudines.

Ad nauſeam vſq; ſaturi teſtudinum carne piſcatores cum etiam multum adhuc illius ſupereſſet, prætereuntem forte Mercurium ad ſuas epulas inuitant. Qui non ignarus, quippe Deus, quo animo vocaretur, iuſſit ſuas ipſos teſtudines vel edere vel vomere, neq; poſt ſua demum faſtidia conuiuas quærere.

Prodigorum ſtultitia notatur, qui ea aliis tribuunt, quæ ipſi deſpiciunt, & paruipendunt etiam ea, quæ quantiuis interdum pretii ſunt.

Vide tit. Luxus, Voluptas.

Prodigium.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PRodigium, Deorum minæ, vel iræ, *vt ait Non. Marcellus*: dictum, *vt idem vult*, à porro ad gendum. Alii dictum putant quaſi porrodicium: quod porro dicat: porro ſignificet, & aliquid futurum eſſe portendat. *Author. diuus Auguſt. Tract. 15. in Ioan.* aliter tamen Alciat. Quid prodigium dicit, quod mores faciunt, per quod detrimentum expectatur. Id enim eſt prodigere. *De verbor. ſignif.* Hræce τέρας Hebr. *Mopheth*, portentum perſuaſorium, ſignum perſuaſibile, quo quis mouetur ad credendum: *Deut.* 13. 2. à verbo *Iaphah*, ſplenduit, fulſit, illuxit. Hinc Gr. φάω, & φῶς, lux, ſplendor. Prodigia enim perſtringunt hominum oculos & mentes reddunt attonitas fulgore quodam extraordinario.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Prodigia in obitu principum contingentia nec fortuna contingunt, habent enim ordinem, nec à natura procedunt, diuerſa enim inter ſe fiunt: vnde ſi nec à fortuna nec à natura procedunt, ab intelligentia ergo ſublimi proficiſcuntur naturæ vires omnino exuperante: & ad tria potiſſimum numina referenda ſunt, eſt enim perſonæ genus dæmon familiaris homini, quem angelum cuſtodem Theologi nominant: eſt & loci cuſtos, & eius domus, ciuitatis, & regni, quem cognominant principatum: eſt inſuper ordo ſublimis chorusq; numinum, vel dæmonum, vel angelorum, in quorum numerum, & ſortem, per officii ſimilitudinem excellens animus quaſi ad ſtellam ſuam migraturus, eſt in eodem illic officio quaſi collega futurus: & vt tres prodigiorum auctores, ſic tria genera portentorũ ſublimis chorus crinitus accendit, tonitrua ciet, fulgura, iaculatur, flammas, & ſtellas cadentes: præfectum prouintiæ numen quatit, & diruit, machinas, oracula fundit, auguria & auſpicia mouet, æſtus deſignat: cuſtos familiaris ſomnia excitat, canumq; latratus quaſi malum dæmonium illinc arcentes, prima illa ſignificant excellentiſſimos non extingui, non negligi, ſed poſt obitum regnare cum ſuperis: ſecunda calamitatem populi tanto viro deſtituti prænuntiant, & cauere imminentia ſubinde pericula monent, tertia & virũ admonet moribundum, & ſuis indicant cœleſtem fauorem, illo quidem morientem non mori, ſed familiæ ſuæ poſt illum aſpiraturum. *Eic. ep. lib.* 11.

Iamblichi. Sicut Deus ſæpe per fatuos homines loquitur ſapientiam, declarans non hominem ibi loqui, ſed Deum: Sic per viliſſima quæque portendit futura, his ipſe admodum ſupereminens, & per omnia noſtrum inſtruens intellectum. *De myſt.*

Sicut falluntur, qui confidunt ex inanimatis animam, & ex amentibus facere mentem: Ita qui ex rebus non diuinis diuina facere, & ſine diis propria deorum opera, qualia ſunt vaticinia, & miracula & ſimilia, vt apparitiones & expiationes. *De myſt.*

Prodigium eſt Diuinæ iræ ſignum: quo vero pertineat, ad ea, quę præterierint, an vero ad ea quæ inſtant, vtiq; ignoratur. *G. Pachymer. hiſt. li.* 6.

Solemus quidem, terrores prodigiorum, ſpe & mora nobis ipſi blandientes, ad alios transferre, Verum apud quos malorum ſignum apparuerit, apud eos etiam euentum ratum fore conſtat. *Idem. eod. lib.*

Per prodigia diuinitus, non præſentia modo, ſed etiam futura declarantur atq; prædicuntur. *Mich. Glycas Annal.*

Prodigia ſanas etiam mentes perturbare conſueuerunt. *P. Iouius hiſt. lib.* 15.

Vide, Miraculum.

Proditio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PRoditio, Græce προδοσία, ας, ἡ, & προδότης, ου, ὁ, proditor: προδίδωμι, prodo dicitur. Eſt autem prodere, fallere & tradere. Salluſt. *Antequam arcem proderet hoſtibus.* Vnde proditus proditamentum. Prodere eſt etiam manifeſtare; Vnde & proditores, à prodendis conſiliis hoſtibus dici poſſunt. Hebr. Proditor *Naſgbar* dicitur à verbo *Saghar*, incluſit. Solet enim proditor quos prodere vult verbis & variis artibus includere.

¶ BIBLICI LOCI.

Proditio damnatur, 2. *Timoth.* 3. 4. proditio Euangelii cauſa, *Luc.* 21. 16. proditionis pœna, 2. *Paral.* 25. 3. & 33. 25. *Eſth.* 2. 21.

¶ SENTENTIÆ PATRVM.

Iudas de Apoſtolatus faſtigio in proditionis tartarum labitur, nec familiaritate communi, nec intinctione bucellæ nec oſculi gratia frangitur, ne hominem tradat, quem Filium Dei nouerat. *Hier. in Epiſt. ad Ruſt.*

Inſtrumento pacis mortem irrogat: ſeruus dominum, diſcipulus magiſtrum ſic prodit, quaſi, inquit, per inſtrumentum pacis perimis ipſam pacem, de oſculo machinaris ipſam proditionem. *Amb. in Matth.* 26.

¶ POETICÆ SENTENTIÆ.

Chaud. 2. Ruff.

Heu heu! quam breuibus pereunt ingentia cauſis
Imperium tanto quæſitum ſanguine tanto
Seruatum, quod mille Ducum peperere labores,
Quod tantis Romana manus contexuit annis,
Proditor vnus iners anguſto tempore vertit.

Silius 13.

Illa autem, quæ tondetur præcordia noſtro
Altis, in quantum reſonat plangentibus alis
Armiger ad paſtus rediens Iouis, hoſtibus arcem
Virgo, immane nefas, adamato prodidit auro
Tarpeia, & pactis reſerauit clauſtra Sabinis.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Proditionem amo, ſed proditorem non laudo. *Plut. in apoph.*

Proditor pro hoſte habendus. *Demoſthenes.*

Fœdera iniuſte frangere impium eſt, ſed hoſtes fallere non iuſtum eſt modo & honeſtum, ſed iucundum quoq; & lucroſum. *Plutarchus.*

De proditione. DIAL. LXXX.
Franciſci Petrarchæ.

DOL.

Proditus ſum ab amicis. R. Hoſtibus credo. Si amici enim eſſent non te proderent. D. A familiaribus ſum proditus. R. Ambiguum nomen, & familiaris amicus & familiaris hoſtis dicitur, quo periculum maius vita hominum non habet. D. Proditus ſum ab eis: quibus ante alios fidebam. R. Vix fallitur, qui non fidit. Enim vero quo maior quiſq;, eo minus poteſt tute fidere, eoq; plus fidere ac pluribus eſt neceſſe. Vnde fit tum commune, tum vel maxime regium ſit prodi, neq; omnino vllum genus tam obnoxium huic malo. Proditus à ſuis, vt fama eſt, Priamus, proditus Minos, Niſus, Oethes, Agamemnon, Alexander, & ante ipſum Darius. Proditi ex noſtris Romulus, Tarquinius Priſcus, Seruius Tullus, Africanus minor, Magnuſq; Pompeius, & Iulius Cæſar, & mille alii, vel reges, vel regibus altiores & quid proditos loquor, quaſi quærendi ſint. Quis autem non proditur, & in paruis cotidie, & in magnis, niſi cui nullus eſt penitus, à quo prodi poſſit? Proditus ad extremum Chriſtus, nec regum peſte terreſtrium cœleſtis ille rex caruit. D. Proditus ſum magiſq; meorum fraudib. quam propriis tangor incommodis. R. Pie id quidem, ac magnifice. Nam & Africanus ille cuius proxime memini, ſe territum non tam mortis metu quam inſidiarum à ſuis apud Ciceronem dicit. Veruntamen neutro nimium angi debes, quando enim ita iacta ſors eſt, vt lucrum ac perfidia proditoris bona fides damnumq; ſit proditi, elige vtrum malis. D. Proditor me fefellit. R. Plus ille ſibi nocuit quam tibi, ſe prodidit: te pupugit, ſe confodit: te dum ſpoliat, ſe perimit. Tibi enim, regnum forte vel opes, ſibi animam, formam, conſcientiæ quietem, coniunctumque hominum eripuit. Nil ſceleſtius proditore. Nil turpius ſol videt cuius obſcœnitas tanta eſt, vt & qui artificio eius egent execrentur artificem, & qui cæterorum ſcelerum famam quærunt huius infamiam reformident. D. Proditus ſum. B. Proderit forſan, ne iam facile iterum prodi poſſis. Multi ſæpe paruis damnis admoniti, magnis occurrere dedicerunt.

¶ APOPHTHEGMATA.

Agis Archidami F. Cum Ephori dicerent, Proficiſcere, iuuentutem tecum ducens ad huius patriam, nam is ipſe te producet in arcem: Et quod conuenit, inquit, ô Ephori, tot iuuenes ei credere, qui ſuam ipſius patriam prodidit? Grauiter admonens, nihil illis tuto credi, qui in patriam perfidi fuerint. *Plut. in Lac.*

Therycion Delphis rediens, quum videret in Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas: Malos, inquit, ô Corinthii, portarum cuſtodes vos habet Peloponneſus. Alluſit eo, quod grauiter animaduerti ſolet in ciues, quibus vrbis portæ commiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur

Corinthii

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…ſii,qui totius Peloponneſi portas Philippo prodidiſſent.

…er. Cilicon quidam ſiue Achæus, Miletum patriam pro-…enenſibus. Quo nomine merito habebatur omnibus ex-…s perfidiam lanius quidam Theagenes ſic vltus eſt. Cilicon …genem, in macello empturus carnes. Lanius diſſimulato …git carnium partem, veluti reſecturus quod ſupereſſet. …rofert dextram ex aduerſo retenturus carnes: Theagenes …ſublata, proditoris manum amputauit, ac ne id videretur …dum, addidit: Iſta ſaltem manu poſthac non proditurus es …atem. Applaudebatur lanio quod impium pro dignitate …es. Hinc adagium, Ciliconcis exitium *quod in Chiliadibus re-…* *lib.5.c.6.*

…*tatus*, cum ab Archidiamo multis præmiis pollicitationi-…proditionem tentaretur reſpondit: Archidame, te ab Her-…non ducere, ſatis intelligo. Hercules enim malos affecit: …us vero, eos qui probi ſunt, malis afficere ſolet. Notabat …chidami fraudes, qui proditionem hoſtib. imponere ten-…*lut.*

…interrogatus quos amaret præcipue, & quos maxime …reſpondit: Proditurus quidem in primis amo: eos vero qui …derunt, odi maxime. *Stob. ſerm.52.*

…*Caſ.* quum in conuiuio Rhymitalces Thracum rex, qui …ad Auguſtum deſciuerat, inſolentius iactaret ſua erga …merita, ac ſine exprobrans belli ſocietatem moleſtus eſſet: …diſſimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propi-…, Proditionem amo, proditores non laudo. Significans, …proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ, licet enim offici-…præſtant pro tempore gratum eſt, ipſi tamen habentur, …ac fœdifragis. *Plut. in apoph.*

…*ocrates* rex Perſarum magnam pecuniam, tentans eius ani-…proditionem dirigeret: admitti legatos iuſſit, cum forte o-…ederet, Audite, inquit, an hoc prandium proditorem facit. …*lib.7.*

¶ Exempla Biblica.

…ditionis. *Exempla*: Cain, *Gen.4.v.8*, Simon & Leui, 34.v.25.27 …Samſonis & Philiſthæa, *Iud.14.v.17.* Dalila, 16.v.9. Saul, *1. Sam.* …Doeg. 22.v.9. viri Ceilæ, 23.v.5.7.12. Ziphæi, v.19. & 26. …*2. Samuel 3.v.27.* & 20.v.10. Rechab, 4.v.6. Dauid, 11.v.14 …v.10, 11. Abſalom, v.18. & 15.v.7. 10. 11. Zambri, 1. *Reg.* 16. …Ioas, *2. Reg.12.v.20.2. Paral.24.v.25.* Phacee, *2. Reg.15.v.23* …Sennacherib filii, 19.37. ſerui Ammon, 21.v.23. *2. Paralip* 33. v.24. Iſ-…maelis Nathaniæ, *2. Reg.25.27. Ierem.41.v.2.6.7.* ciues Ieroſo-…*2. Paral.25.v.27.* Iudæorum hoſtes, *1. Eſdr.4.v.2. Nehem.* …duo Eunuchi, *Eſth.2.v.21.* Dauidis hoſtes, *Pſal.55.v.23.* & 41 …hoſtes Danielis. *Dan.6.v.11 12.* Scribæ & Phariſæi, *Matth.12.* …*Marc.3.v.2. Luc.6.v.7.* Iudas Iſcariothes, *Matt.26.v.49. Marc.* …*Luc.22.v.47.48. Ioan.18.v.5.* Iudæi, *Actor.7.v.25* & 23.v.15. …*Exempla.* Proditionis pœnæ exempla: Serui Ioas, *2. Paral* …ſerui Ammon, 33.v.25. duo Eunuchi Regis Aſſueri, *Eſth.2.v.2.* …proditor, *Matth.27.v.5. Act.1.v.18.*

¶ Exempla Historica.

…, cognomentum Achæi Meropis filii, à nutrice Ciliſſa, pa-…m Miletum Prienenſibus prodidit, cum dux exercitus eſſet, *Sui-…*

…*Erythræorum* dux, proditor ſuorum militum, amore …uiuſdam puellæ. *Theat. Zvving. fol.3573.*

…*& Philocrates* ambo proditores, alter ob proditionem A-…exulcauit: & ob lenocinium male audit: Phryno autem ob …ratum ſuum filium, quem ad Philippum Macedonem addu-…*Suidas.*

Æneas & Antenor patriam Troiam Græcis, cum illos per por-…, quæ equinam habuit effigiem, introduxiſſent noctu, prodi-…dicuntur rumore incerto. *Sabel. l.7. En.1.*

…*Peloponneſiaco bello*, quod inter Athenienſes & Spartanos geſtū …Lacedæmoniorum duci, Xenias Eleus Elin ipſam tradere …ggreſſus. *Pauſan. in Achaicis.*

…*ſthenes*, qui Philippo Macedonum regi Olinthum prodidit, …batur ſe ab illius amicis, vt proditorem infamari: ei Philip-…Macedones, inquit natura ruſticiores ſunt ac rudes, & ſcapham …ſcapham. *Cœlius lib.8.c.3. Antiquarum lectionum.*

…*Præfectus Brutiorum* prodidit Q. Fabio Maximo Tarentum. …*Zvving. fol.3575.*

Eurybatum ſcribit Ephorus, Epheſium fuiſſe, qui acceptam à …pecuniam ad conducendum militem aduerſus Perſas, Cyro …ent. Hinc Eurybatos, improbos & proditores dici, *Suidas.*

…exhauſti pudoris fuit *M. Iulii Philippi* proditio atq; perfidia, qui …iunioris Gordiani præfectus eſſet: ad Perſicum bellum profe-…Meſoclem eius ſocerum veneno ſuſtulit, exercitum aſtu in loca …& ſterilia deduxit: Naues quib. ad exercitum frumenta com-…abantur, demerſit: ſubornauit qui exercitum tumultuarent: ab …Gordiano æquatus, imperii ſocietate ſpreta, Gordiano caput adimi iuſſit, atq; ad Senatum ſcripſit Gordianum febre periiſ-ſe. Et vt occultius perfidiam tegeret, in deorum numerum retulit. At quem non puduit tam inſigni proditione, principem ſuum, eundemq; innocentem, cuius ſtipendio militabat, tollere, Decius vna cum filio ſuſtulit.

Ptolomeus Macedonum rex cruenta proditione erga Arſinoem Reginam vſus eſt: nam cum eius regnum appeteret, de matrimonio cum ea egit, etſi ſoror eſſet: quæ quanquam fratris crudelitatem ſuſpectam haberet, vt filios tamen periculo liberaret, matrimonio eſt aſſenſa. Matrimonia itaq; confirmant, eo die quo Caſſandriam perductus eſt, Lyſimachum ac Philippum paruulos in matris Arſiones gremio confodi iuſſit, atq; eam regno ac filiis orbatam Samothraciam in exilium emiſit.

¶ Fabula.

Lupi & canes.

Cum animaduerterent lupi, ſe non virtute canum, ſed multitudine ſuperari, hoc iniiſſe conſilium perhibentur. Mittunt ad canes, qui ab iis, quorum color non diſſimilis luporum eſſet, quærerent: Cur non potius ſecum coniungerentur quibus natura ipſos conciliaſſet, id quod coloris ſignificare ſimilitudo? Quique illis dicerent: ſi luporum auxilio aduerſus alios canes diſcrepantes colore vti vellent, poſtea ſublatis illis, & ipſos ſolos rerum potituros & in perpetua amicitia luporum futuros eſſe. Cum res ſtultis canibus probata & canes circumuenti atq; iugulati fuiſſent: tum ſine negotio & periculo, iſtos etiam concolores ſibi interfecerunt lupi.

Fabula narratur contra proditores, quibus tantiſper honor habetur, dum requiritur opera illorum, at mox rebus perfectis plærunq; ne parcunt quidem his neque abſtineut illi ipſi, qui eos corruperunt.

Proles.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PRoles Hebr. *Ieledh*, à verbo *Ialadh*, peperit genuit, Gr. *γενεά*, ſoboles, progenies.

¶ Sententiae Philosophorum.

De numeroſæ prolis graui ſarcina. Dial. XII. *Franciſci Petrarchæ.*

Dol.

Numeroſa prole prægrauatus ſum. R. Auro etiam atq; opib. imbecilles humeri premi poſſunt. Nemo tamen id quæritur, ſed ſic premi gaudet. Atqui prima inter veſtræ felicitatis dona numerantur filii? His ne te igitur prægrauatum, & non potius ſubleuatum dicis? D. Multos inter filios inops ſum. R. Imo vero filii diuitiæ tuæ ſunt. Quomodo inter diuitias ſis pauper videris. Id enim non niſi auaris, & bonorum ſuorum ingratis accidit. D. Filiorum in turba egeſtate ſordida laboro. R. filii non labor, ſed requies ſunt parentum, leuamen laborum, atq; omnis ſolatium fortunæ, ſi boni ſunt, alioqui non de numero, ſed de moribus eſt querela. D. Filiorum acie coarctatus ſum. R. Cur non potius comitatus, & vallatus, & ornatus? Certe non tantum patres ſed matres ornamenta ſua, filios vocant. Non audiſti, vt Cornelia Africani magni filia, dum prædiues mulier Campana, quæ forte in domum eius hoſpitii iure diuerterat, muliebriter gloriabunda, illi longe pretioſiſſima ſua oſtentaſſet ornamenta, generoſam velut ad æmulationem prouocata colloquium de induſtria produxit, donec à ſobolis filii eius remearent parui tunc pueri, qui magni poſt fuere viri. Quibus illa conſpectis verſa in hoſpitam, ornamenta mea, inquit, hæc ſunt. Præclare quidem, & vt tanti patris filiam decebat. Tu autem ornamenta hæc tua vocas impedimenta. D. Quis tot paſcet filios? R. Is qui te à iuuentute tua paſcit in ſenium. Qui non ſolum homines, ſed piſces & quadrupedes paſcit & volucres. D. Quis tot natorum corpora veſtiet? R. Is qui non tantum animantia, ſed agros herbis, ac florib. & frondibus ſylua veſtit. Et quid ſcimus adhuc forſan ſi filii te non modo paſcent, ac veſtitent: ſed etiam tuebuntur, ſed etiam honeſtabunt, humanarum rerum vt à voluptatem aliæ incipiunt in laborem ac dolorem deſinunt, ſic è contra aliæ amaro principio inceptæ dulci fine clauduntur. Qualis eſt ſors virtuoſarum omnium fere actionum, quæ ingreſſos cruciāt, ac progreſſos mulceant. D. Pauper cum filiis multis ſum. R. Miraris quaſi fœcundam virorum non legeris paupertatem. Diuerſa ſunt operum genera, & varia dona fortunæ. Nulli omnia contingunt, aliis vagę merces aliis rigens tellus, exangue aliis metallū: viuæ tibi diuitiæ obtigere filii, an vero boues, & pecudes, & aſini, cameli, & profugæ apes, & columbæ, & pulli, & pauones, ſerui deniq; & ancillæ in diuitiis habebuntur, ſoli filii excludentur? D. O quā multi mihi ſunt filii? R. O quā plures aliis! Quinquaginta fuere Priamo. Triginta Orodi Parthorū Regi. Centū quindecim Regi Perſarū Artaxerxi. Septingenti autem Erothinio Regi Arabum, quorum fiducia fines hoſtium alternis aggreſſus incurſib. AEgyptum, Syriamq; vaſtauit

Et eſt